

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

ЗАТВЕРДЖЕНО

ННІ лісового і садово-паркового господарства
“_11_” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Топіарне мистецтво

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 206 Садово-паркове господарство

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробники: доцент кафедри ландшафтної архітектури та фітодизайну,

к.с.-г.н., доцент Анжела ДЗИБА

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Топіарне мистецтво

(до 1000 друкованих знаків)

Сучасне топіарне мистецтво виходить далеко за межі класичних геометричних фігур. Воно стало поєднанням стародавніх традицій та сучасного дизайну, де з деревних рослин створюються складні живі скульптури. Цей напрямок набуває поширення як один засобів збільшення зелених насаджень у містах. Дисципліною передбачено розроблення концепції середовища зеленої інфраструктури з елементами топіарного мистецтва, застосування та формування елементів топіарного мистецтва на садово-паркових об'єктах. Приділяється увага особливостям формування елементів топіарного мистецтва з деревних рослин; проведенню догляду за зеленими скульптурами та щільними лінійними насадженнями; створюванню каркасам для декорування інтер'єрів, технологіям формування різних скульптур із трав'янистих та деревних рослин.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	206 – “Садово-паркове господарство”	
Освітня програма	Садово-паркове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	4	4
Семестр	8	7
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>75 год.</i>	<i>106 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>3 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Топіарне мистецтво» - практична підготовка кваліфікованих фахівців із всебічними знаннями застосування, формування та догляду за елементами топірного мистецтва для садово-паркових об'єктів.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: ландшафтний рисунок, основи екології та охорони природи, декоративна дендрологія, комп'ютерна графіка у ландшафтному дизайні, ґрунтознавство, озеленення населених місць, основи композиції, ландшафтна архітектура.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

ФК1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

ФК7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК9. Здатність формувати композиційні ансамблі об'єктів садово-паркового господарства.

ФК15. Організувати результативні та безпечні умови праці.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та

формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН18. Організувати результативні та безпечні умови праці.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
о		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Елементи топіарного мистецтва												
Тема 1. Історія топіарного мистецтва	9	2				7	9	1				8
Тема 2. Елементи топіарного мистецтва (живоплоти, бордюри, живі стіни, алеї, гірлянди)	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 3. Елементи топіарного мистецтва (боскети, партери)	11	3	2			6	11	1				10
Тема 4. Елементи топіарного мистецтва (вузловий сад, арабески, шпалери)	11	3	2			6	11		1			10
Тема 5. Історія розвитку лабіринтів	8	2				6	8		1			7
Тема 6. Класифікація лабіринтів	11	3	2			6	11	1				10
Разом за змістовим модулем 1	60	15	8			37	60	4	3			53
Змістовий модуль 2. Особливості створення та технології закладання живоплотів. Топіарне мистецтво на сучасному етапі.												
Тема 7. Вирощування садивного матеріалу живоплотів на декоративних розсадниках	10	2	2			6	10	1				9
Тема 8. Технологія закладання та обрізки живоплотів	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 9. Застосування і розміщення живих огорож на об'єктах озеленення	9	3				6	9		1			8
Тема 10. Види обрізки дерев та кущів	11	2	2			7	11		1			10

Тема 11. Топіарне мистецтво США	10	3				7	10	1				9
Тема 12. Топіарне мистецтво Японії	10	3	1			6	10	1				9
Разом за змістовим модулем 2	60	15	7			38	60	4	3			53
Усього годин	120	30	15			75	120	8	6			106

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1 Елементи топіарного мистецтва		
1	Лекція 1. Історія топіарного мистецтва	2
2	Лекція 2. Елементи топіарного мистецтва (живоплоти, бордюри, живі стіни, алеї, гірлянди)	2
3	Лекція 3. Елементи топіарного мистецтва (боскети, партери)	3
4	Лекція 4. Елементи топіарного мистецтва (вузловий сад, арабески, шпалери)	3
5	Лекція 5. Історія розвитку лабіринтів	2
6	Лекція 6. Класифікація лабіринтів	3
Змістовний модуль 2 Особливості створення та технології закладання живоплотів. Топіарне мистецтво на сучасному етапі		
7	Лекція 7. Вирощування садивного матеріалу живоплотів на декоративних розсадниках	2
8	Лекція 8. Технологія закладання та обрізки живоплотів	2
9	Лекція 9. Застосування і розміщення живих огорож на об'єктах озеленення	3
10	Лекція 10. Види обрізки дерев та кущів	2
11	Лекція 11. Топіарне мистецтво США	3
12	Лекція 12. Топіарне мистецтво Японії	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1 Елементи топіарного мистецтва		
1	Розраховування кількості садивного матеріалу для створення топіарних елементів (на прикладі орнаментів, арабесок, вузлових садів, партерів парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	4
2	Асортимент деревних рослин для створення бордюрів, власне живоплотів, боскетів, живих стін, пілонів, арок, шпалер, формованих рослин	2

3	Вивчення елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	2
Змістовний модуль 2 Особливості створення та технології закладання живоплотів. Топіарне мистецтво на сучасному етапі		
4	Елементи топіарного мистецтва насаджень різного призначення населених пунктів України та Світу.	2
5	МАФи, освітлення, мощення.	2
6	Елементи топіарного мистецтва у насадженнях різного призначення населених пунктів України та Світу (розробка концепції).	3

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1 Елементи топіарного мистецтва		
1	Вивчити особливості створення різних типів лабіринтів та мейзів.	17
2	Розраховування кількості садивного матеріалу для створення різних типів лабіринтів, мейзів.	20
Змістовний модуль 2 Особливості створення та технології закладання живоплотів. Топіарне мистецтво на сучасному етапі		
3	Аналіз елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	20
4	Ознайомитись із стилями Нівакі.	18

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, розрахункових/графічних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;

- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Морфологія, екологія та особливості застосування квітникових рослин		
Практична робота 1. Розраховування кількості садивного матеріалу для створення топіарних елементів (на прикладі орнаментів, арабесок, вузлових садів, партерів парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).	ПРН 9, 18. У тому числі знати основний асортимент деревних рослин придатний для формування різних елементів топіарного мистецтва; вміти створювати композиції та правила їх розміщення на об'єктах садово-паркового будівництва; правила влаштування різних типів лабіринтів та розраховувати кількість посадкового матеріалу для їхнього створення.	20
Практична робота 2. Асортимент деревних рослин для створення бордюрів, власне живоplotів, боскетів, живих стін, пілонів, арок, шпалер, формованих рослин.		10
Практична робота 3. Вивчення елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).		20
Самостійна робота 1. Вивчити особливості створення різних типів лабіринтів та мейзів.		10
Самостійна робота 2. Розраховування кількості садивного матеріалу для створення різних типів лабіринтів, мейзів.		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Багаторічники та їх використання		

Практична робота 4. Елементи топіарного мистецтва насаджень різного призначення населених пунктів України та Світу.	ПРН 9, 18. У тому числі вміти проектувати елементи топіарного мистецтва для об'єктів СПБ; використовувати на практиці підходи по формуванню та утриманню деревних рослин; розрахувати економічну ефективність створення об'єктів озеленення з елементами топіарного мистецтва.	10
Практична робота 5. МАФи, освітлення, мощення.		10
Практична робота 6. Елементи топіарного мистецтва у насадженнях різного призначення населених пунктів України та Світу (розробка концепції).		20
Самостійна робота 3. Аналіз елементів топіарного мистецтва (на прикладі регулярних парків Англії, Франції, Німеччини, Іспанії, Північної Америки).		15
Самостійна робота 4. Ознайомитись із стилями Нівакі.		15
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку. Перескладання
--	--

	модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни Топіарне мистецтво денної форми навчання (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=568>); заочної форми навчання (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4035>);

- навчальні посібники:

1. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. Львів.: Світ, 2005. 297–303 с.
2. Топіарне мистецтво та живоплоти: навч. посібник / Я.М. Шляхта. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 120 с.

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти

1. Дзиба А.А. Топіарне мистецтво: методичні рекомендації до проведення практичних занять. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2012. 124 с.
2. Дзиба А.А. Топіарне мистецтво: методичні рекомендації до проведення навчальної практики для студентів денної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр». К. : «ЦП «КОМПРИНТ»», 2014. 44 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Ruemler, E. (2004). Aesthetics and Practice of Topiary Art. *Acta Horticulturae*, 643, 79-87. <https://doi.org/10.17660/ActaHortic.2004.643.9>
https://www.ishs.org/ishs-article/643_9
2. Sevik H., & Cetin M. (2016). Evaluation of Topiary Applications and Problems: A Case Study of Kastamonu, *International Journal of Multidisciplinary Thought*, 05 (05), 45-50.
<http://www.universitypublications.net/ijmt/0505/pdf/H6V140.pdf>
3. Solonenko, O. V., & Vatamaniuk V.I. (2016). Classification of topiary forms in Landscape Gardening construction. *Agriculture and forestry*, 3, 200-208.
<http://repository.vsau.org/getfile.php/19876.pdf>
4. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво. К.: Науковий світ, 2001. 240 с.

5. Zimmermann A. (2015). *Planning Landscape: Dimensions, Elements, Typologies*. Basel: Birkhauser. 304 p.
6. Gordon Taylor and Guy Cooper. *Gardens of eccentric and extravagant visions obsession*. London: Weidenfeld, 1999. 192 S.
7. Заячук В.Я. Дендрологія. Голонасінні: Навчальний посібник. Львів ТзОВ «Фірма Камула», 2005. 176 с.
8. Заячук В.Я. Дендрологія. Покритонасінні: Навчальний посібник. Львів ТзОВ «Фірма Камула», 2004. 408 с.
9. Blanusa T., Garratt V., Cathcart-James M., Hunt L., & Cameron R.W.F. (2019). Urban hedges: A review of plant species and cultivars for ecosystem service delivery in north-west Europe. *Urban Forestry & Urban Greening*, 44, 12-15. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126391>
10. Gosling L., Sparks, T., Araya, Y., Harvey, M. & Ansine, J. (2016). Differences between urban and rural hedges in England revealed by a citizen science project. *BMC Ecology*, 16 (1): S15, 46-55. [https:// DOI 10.1186/s12898-016-0064-1](https://doi.org/10.1186/s12898-016-0064-1)
11. Pondichie, F-A. (2012). *Globalization Elements in Romanian Cities: Searching for Sustainable Solutions*, MA Thesis, Department of Earth Sciences, University of Uppsala. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:560790/FULLTEXT01.pdf>
12. Římanová, M. (2010). *Research: towards socially attractive city squares*. M.sc, Wageningen University and Research Centre. URL: <https://edepot.wur.nl/159088>
13. State Committee of Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine (2014). *Instruction on inventory of green spaces in settlements of Ukraine*. 18 p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0182-02>
14. Дзиба А. А., Корінчук О.О. Сучасний стан живописів у ВП НУБіП України „Агрономічна дослідна станція”. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2010. Вип. 152, ч. I. С. 34–40.
15. Дзиба А. А., Нестерчук О.Г. Інвентаризація та сучасний стан живописів у місті Новоград- Волинський. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2011. Вип. 164, ч. 3. С. 293–298.
16. Дзиба А. А., Пасик Ю.М. Сучасний стан живих огорож у місті Переяславі-Хмельницькому. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». 2009. Вип. 135. С. 336–344.
17. Дзиба А.А. Алеї як структурний елемент заповідних штучно створених об'єктів Українського Полісся. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2022, 32(1), 42–52.
18. Дзиба А.А. Елементи топіарного мистецтва у заповідних штучно створених парках другої половини ХХ століття Українського Полісся. *Науковий журнал «Ukrainian Journal of Forest and Wood Science»*. 2020. Том 11 (4). С. 80–90. <http://dx.doi.org/10.31548/forest2020.04.008>

19. Дзиба А.А. Театр та амфітеатр як структурні елементи історичних парків, садів, садово-паркових ансамблів XVII–XX ст. Науковий журнал «Ukrainian Journal of Forest and Wood Science». 2021. Том 12 (3). С. 45–62.
20. Дзиба А.А., Живець О.І. Елементи топіарного мистецтва в Болехові Івано-Франківської області. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013, 23.9, 177–181.
21. Дзиба А.А., Кузнецова А.О. Особливості озеленення Діснейленду у Франції. *Агробіологія*, 2012. Вип.8. С. 67-72.
22. Дзиба А.А., Кузнецова А.О., Сидорук Б.Р. Нівакі у «Діснейленді» Парижа. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.9. С. 167-172.
23. Дзиба А.А., Романенко А.О. Порівняльний аналіз елементів топіарного мистецтва у містах Бахмач, Ніжин, Батурін Чернігівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2014, 198(2), 238–244.
24. Дзиба А.А., Собченко О.А. Сучасний стан живоplotів у парках м. Біла Церква. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво»*. 2013. Вип. 187, ч. 1. С. 57–62.
25. Косик О.І., Гуцаленко У.Ю. Топіарні сади в сучасній ландшафтній архітектурі. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове мистецтво*. К.: НАУ, 2021. Вип. 23. С. 135-140. doi: 10.18372/2415-8151.24.16301
26. Курницький М.П., Мирончук К.В. Стан живоplotів у сучасному місті. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.3. С. 8–11.
27. Олексійченко Н.О., Дзиба А. А., Подольхова М.О. Елементи топіарного мистецтва в озелененні садів державних підприємств лісового господарства Рівненської області. Сучасні тенденції збереження, відновлення та збагачення фіто різноманіття ботанічних садів і дендропарків: Міжнародна наукова конференція присвяченої 70-річчю дендрологічного парку «Олександрія», як наукової установи НАН України, м. Біла Церква, 23–25 травня 2016 року: матеріали конференції. Біла Церква, 2016. С. 251–254.
28. Topylko S., Lysenko O., & Rapiy O. (2015). Topiary Gardens in Modern Landscape Architecture. *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches '2015*. URL: <https://sworld.education/konfer38/505.pdf>